

Husdyrbruget 1950.

Af landbrugslærer *Halfdan Jørgensen.*

Den produktionsfremgang i dansk husdyrbrug, som satte så stærkt ind igennem 1949, kunne fortsættes i 1950, og stort set var produktionsforholdene særdeles gunstige. Ved kalenderårets begyndelse havde vi gode foderbeholdninger af rekordhøsten 1949; sommergræsningen og høsten 1950 var også de allerfleste steder over middel. Bortset fra de bryderier, som midlertidig græsmangel i tørkeperioder og for meget vand i høstens tid kunne give, var grundlaget altså i orden. Ved udgangen af 1950 viste det sig da også, at man på grundlag af de forhåndenværende besætninger havde kunnet producere husdyrbrugsprodukter i samme omfang som i 1939 — virkningen af krigens onde år var altså nu på dette punkt overvundet.

Afsætningen af de vigtigste salgsvareer fra husdyrbruget var også både på hjemmemarkedet og på eksportmarkedet stort set faldet ind i de gamle baner. Prisudviklingen igennem 1950 var derimod ikke til gunst for husdyrbrugsvarerne, idet salgspriserne gennemgående var vigende, men prisen på foderkorn og oliekgær stærkt stigende. Andre produktionsomkostninger havde desværre samme tendens som foderstofferne.

Husdyrbestanden.

Der foretoges i årets løb de sædvanlige husdyrtællinger; svinebestanden opgjordes ikke mindre end 7 gange. Hovedtællingen, som foretages i landets samtlige kommuner, og hvor også de mindre husdyr optælles, fandt i 1950 sted den 15. juli.

Nedgangen i hestebestanden er fortsat, og navnlig blev føltillæget indskrænket fra 1949 til 1950. Den samlede hestebestand er nu 91 000 stkr. eller godt 15 pct. mindre end i 1939. Af disse heste fandtes kun ca. 15 000 eller 3 pct. i bykommuner.

Heste. (1000 stkr.).

	15. juli 1950	16. juli 1949	17. juli 1948	15. juli 1939
Hingste, (3 år og derover) ..	4	4	4	4
Vallakker, (3 år og derover)	157	160	167	213
Hopper, (3 år og derover) ..	239	244	252	230
Plage, (1—3 år)	64	72	92	93
Føl, (under 1 år)	39	52	58	54
Heste ialt	503	532	573	594
Af hopperne er bedækket året forud for tællingen	50	67	85	94

nerne, og ca. halvdelen heraf var tilmed landbrugsheste, idet en del gårde i købstædernes periferi hører ind under bykommunerne.

Hornkvæg (1000 stkr.).

	30. dec. 1950	15. juli 1950	30. dec. 1949	16. juli 1949	30. dec. 1939	15. juli 1939
Tyre (1 år og derover)	34	36	37	40	68	69
Stude (1 år og derover) ...	31	38	34	44	66	81
Køer og kvier, som har kælv vet	1586	1577	1566	1535	1656	1642
Kvier, som ikke har kælv (1 år og derover)	562	636	549	623	602	670
Kalve under 1 år	761	766	700	707	860	864
Hornkvæg i alt	2974	3053	2886	2949	3252	3326

Det ses af tallene, at der stadig er tilbagegang i tyre- og studebestanden. At der er brug for færre tyre har sin forklaring i den stadig større anvendelse af kunstig sædoverføring; derimod er det et spørgsmål, om de væsentlig forbedrede kødpriser ikke ville gøre en udvidet studefedning rentabel på mange ejendomme, hvor man har naturlige betingelser for denne produktion.

Bestanden af køer, kvier og kalve er derimod øget ret betydeligt, så den samlede kvægbestand ved jultællingen lå 95 000 stkr. eller godt 3 pct. højere end på samme tid i 1949. Decembertællingerne viser et lignende indbyrdes forhold. Den samlede kvægbestand ved hovedtællingen i 1950 ligger dog endnu godt 8 pct. under tallet for 1939.

	Svin (1000 stkr.)					1949	1939
	1950						
	30. dec.	9. sept.	15. juli	25. marts	11. febr.		
Avlsorner	12	14	13	12	12	12	18
Søer:							
Første gang drægtige søer	87	119	118	72	56	63	76
Andre drægtige søer	147	149	149	164	141	142	173
Diegivende søer	112	103	101	81	95	104	102
Gold søer (ikke udsat til slagtning)	27	27	24	24	27	23	28
Udsættersøer til slagtning	16	12	9	12	11	12	11
Søer i alt	389	410	401	353	330	344	390
Pattegrise hos søerne	906	879	858	688	759	844	856
Ungt tillæg og slagterisvin:							
Fravænnede grise under							
35 kg	832	858	661	803	787	702	789
Svin på 35—60 kg	828	693	683	741	672	660	651
Fedesvin { 60—80 kg .	500	443	466	477	428	433	} 479
(slagterisvin) { 80 kg og derover	149	144	126	140	129	125	
Svin i alt	3 616	3 441	3 208	3 214	3 117	3 120	3 183

To svinetællinger henholdsvis i maj og i november er ikke medtaget i ovenstående tabel. Bestanden er steget ret stærkt i årets løb, således at det samlede antal svin den 30. december var ca. en halv mill. stkr. højere end i december 1949, hvilket er en stigning på 16 pct.

Bestanden ligger nu fuldt på højde med tallene for 1939, idet jultællingen lå 25 000 stkr. eller knap 1 pct. over tallet for juli 1939. Nedgangen i antallet af første gang drægtige søer mod årets slutning er for størstedelen sæsonbestemt, idet man erfaringsmæssigt har bedst held med efterårsgytlene. Dog har de knappe korntilførsler udefra og de stærkt stigende kornpriser også spillet ind; man ønsker under de givne forhold ikke fortsat at øge sobestanden.

	Får (1000 stkr.).				
	15. juli 1950	16. juli 1949	17. juli 1948	26. juli 1947	15. juli 1939
Vædere, beder, får og lam i alt	61	65	77	91	147
heraf moderfår	31	33	40	51	—

Efter jultællingen er der endnu i 1950 en nedgang — og bestanden er kun godt 40 pct. af tallet for 1939. Men sandsynligvis vil der allerede på nuværende tidspunkt være en ændring i dette forhold, idet de stærkt stigende uldpriser igen har stimuleret vor hjemlige fåreavl.

Høns (1000 stkr.).

	15. juli 1950	16. juli 1949	17. juli 1948	15. juli 1939
Haner, $\frac{1}{2}$ år og derover ..	113	131	122	201
Høner, $\frac{1}{2}$ år og derover ..	11 493	10 448	8 923	13 935
Kyllinger under $\frac{1}{2}$ år	12 827	15 417	14 400	19 161
Høns i alt	24 433	25 996	23 445	33 297

Det ses, at bestanden af høner over $\frac{1}{2}$ år er steget med godt en mill. stkr., hvorimod kyllingetil læget er væsentligt mindre. Dette sidste er dog muligvis kun tilsyneladende, idet en køns-sortering af nyklækkede kyllinger bliver mere og mere almindelig; og i 1950 aflivedes en væsentlig del nyklækkede hanekyllinger, som man ikke fandt det lønnende at fede op til slagtebrug.

Den samlede hønsebestand ligger i 1950 ca. 30 pct. under tallet for 1939; men også her gælder det, at tallene ikke uden videre kan sammenlignes, idet det i de senere år er blevet mere almindeligt at udsætte de gamle høns først på sommeren, så disse er afgang inden jultællingen. Den maksimale hønsebestand har vi derfor nu tidligere på året.

Kalkuner, ænder og gæs (1000 stkr.).

	15. juli 1950	16. juli 1949	13. juli 1946	15. juli 1939
Kalkuner	30	39	45	99
Ænder	550	695	552	895
Gæs	261	344	336	393

For dette fjerkræ har der altså været en ret betydelig tilbagegang sammenlignet med året før, og bestanden er væsentlig mindre end i 1939. Salgspriserne på dette slagtefjerkræ

har ellers ikke været ringe, men det synes, som om danske fjerkræholdere foretrækker at specialisere sig i høns og ægproduktion.

Fodringsforhold.

Det er høsten, der i første omgang betinger husdyrproduktionen; men angående arealanvendelse til de forskellige foderafgrøder, vækstbetingelser og høstudbytte må her henvises til oversigten over planteavl 1950. Dog skal det understreges, som nævnt i indledningen, at husdyrproduktionen igennem kalenderåret 1950 byggede på de to gode høstår 1949 og 1950. Angivet i mill. afgrødeenheder (1 a. e. = foderværdien af 100 kg byg) beregner Statistisk Departement høsten i 1950 til 130,1 mod 132,5 i 1949, 114,3 mill. afgrødeenheder i 1948 og 115,8 mill. afgrødeenheder i gennemsnit for årene 1934—38.

Der har altså været særdeles gode foderbeholdninger af egen avl at tage af, når der skulle fyldes i dyrenes krybber; men mulighederne for indførsel af foderkorn, klid, olieker og andre foderemner fra udlandet er selvfølgelig også afgørende for, hvilke totale foder mængder, der bliver til rådighed. Og for produktionsøkonomien vil priserne på de indførte hjælpestoffer spille en stor rolle.

Hvad indførselen af fodermidler angår, har mængderne ligget ret jævnt gennem de seneste år; således er der årligt kommet ca. 400 000 tons olieker og skrå samt 400 000 tons foderkorn og klid til landet. Dertil kommer en del fiskemel og andre animalske fodermidler — for 1950 er der grund til at nævne en ikke ubetydelig indførsel af skummetmælkspulver fra U. S. A. — et restparti, som man i Amerika ikke fik anvendelse for til menneskeføde og derfor kunne realisere til foderbrug. Vi havde god brug for dette foder, der navnlig blev anvendt til svin og fjerkræ, og som i hvert fald i første omgang kunne købes til relativt fordelagtige priser.

Når korn til menneskeføde, industrielt brug og til udsæd fradrages, og ligeledes spise- og læggekartofler, skulle der af høst + indførsel være følgende foder mængder til rådighed:

	Mill. foderenheder			Mill. kg fordejeligt renprotein		
	1950/51 (skøn)	1949/50	1945/46- 49/50 gsntl.	1950/51 (skøn)	1949/50	1945/46- 49/50 gsntl.
Korn, oliekgær o. a.						
kraftfoder	3 520	3 561	2 792	407	395	279
Grovfoder ÷ græs og						
grønfoder	4 410	4 225	3 819	248	245	203
Mælk og valle	720	710	597	125	120	102
Foderforbrug ialt ÷						
græs og grønfoeder ..	8 650	8 496	7 208	780	760	584

Opgørelserne gælder for høstår sluttende pr. 1. september; og holder beregningerne stik, skulle vi altså fodringsmæssigt være fuldt så godt stillet i 1950/51 som i 1949/50. Det må dog bemærkes, at græs og grønfoeder ikke er indbefattet i opgørelserne; en eventuel tør sommer kan derfor forrykke billedet væsentligt i ugunstig retning.

Diskussionen om fodringsproblemerne er fortsat med usvækket energi, og der er grund til at glædes over, at der er røre om sagen. Spørgsmålet om at få udnyttet de til rådighed værende fodermængder effektivt er nemlig af en så fundamental betydning for hele det danske landbrugs produktionsøkonomi, at sagen vanskeligt kan overvurderes. Beregninger og opgørelser viser gang på gang, at der stadig er meget at rette — man får i gennemsnit for almindelig praksis ikke tilnærmelsesvis den produktion pr. 1000 anvendte foderenheder, som man skulle kunne opnå i henhold til det særdeles fyldige og pålidelige forsøgsmateriale, der foreligger fra de senere år.

Det går ikke an at slå spørgsmålet hen med den kendte talemåde: Et er teori, noget andet er praksis! — for det store tal af de kvægfodrings- og svinefodringsforsøg, der her er tale om, er gennemført i ganske almindelige stalde med ganske almindelige dyr passet af ganske almindelige mennesker. Man har altså lov til at sige, at resultaterne ikke er teori i anden betydning end *kontrolleret praksis*. Og her er der netop grund til at sætte fingeren, altså ved kontrollen! — Vi er så stolte over vore kontrolforeninger; men omtrent halvdelen af landets køer bliver ikke kontrolleret — og *hvordan mon det*

stiller sig med kontrollen af foderet for den halvdels vedkommende, som er med i kontrolforeningsarbejdet?

End ikke en nøjagtig udarbejdet foderplan er en sur sild værd, hvis der ikke jævnlige tages vejeprøver af kraftfoder og grovfoder for at konstatere, at det foder, der lægges i krybberne foran de enkelte køer, nu også svarer til det, der står noteret i foderplanen! Her er den dygtige kontrolassistents og den dygtige fodringskonsulents hovedopgave — og største vanskelighed. *Det er nemt at udarbejde en god og velanvendelig foderplan; det er ulige vanskeligere at få foderplanen fulgt til krybben.* —

Noget lignende gælder svinenes fodring; her såvel som i kostalden er løsenet: størst mulig grovfoderanvendelse og mindst muligt kraftfoderforbrug, men mange steder er det stort set blevet ved snakken; det er nu engang lettere at fodre med korn end med roer eller kartofler — og det er også lettere at få svinene til regelmæssigt at holde deres normale tilvækst, når de får et ret koncentreret foder.

Der er nok at tage fat på for de mange fodringskonsulenter, som slagterierne efterhånden får ansat ud over landet — målet er kort udtrykt at få fem svin på slagteriet for det samme foder, som der hidtil er gået på fire svin. Ja, der er lignende mål at stille efter i kostalden og i hønsehuset i henseende til rationel foderudnyttelse. Og så er hestene endda mange steder de allerlumskeste til at stå og gumle korn i sig! — Dette går altså ikke med de nuværende kornpriser.

Produktion, priser og eksport.

Mælkeproduktionen opgjordes for 1950 til godt 5,4 milliarder kg, hvilket var fuldt ud 10 pct. mere end året før og et par pct. mere end i 1939. Smørproduktionen lå 15 pct. højere end i 1949. Flæskeproduktionen blev i 1950 godt 340 millioner kg eller 28 pct. større end i 1949 og 4 pct. større end i 1939. Af æg produceredes 132 mill. kg eller 12 pct. flere end året før. Kødproduktionen blev 168 mill. kg eller knap 29 pct. højere end i 1949. Produktionen af såvel æg som kød var i 1950 af samme størrelse som i 1939. De månedlige indekstal viser bedst produktionens fordeling i årets løb for de forskellige

hovedprodukter. Indekstallet, der omfatter husdyrprodukter ialt, steg således 17 points fra 90 til 107 og lå i 1950 en smule over 1939-niveauet.

Månedlige indekstal for husdyrproduktionen.
(1935 = 100).

	Mælk		Okse- og kalvekød		Flæsk		Æg		Husdyrprodukter ialt		
	1950	1949	1950	1949	1950	1949	1950	1949	1950	1949	1939
Januar	84	71	107	87	111	56	154	131	106	72	97
Februar	86	73	96	86	102	61	158	142	100	76	104
Marts	96	81	99	84	93	90	170	143	102	91	109
April	109	94	100	80	94	69	176	156	108	88	114
Maj	128	114	87	68	100	68	162	140	116	94	114
Juni	130	121	88	53	125	77	135	117	124	96	118
Juli	123	114	95	56	115	84	118	104	117	96	105
August	120	106	97	65	101	80	109	93	109	90	109
September ...	111	100	114	80	97	98	92	90	104	96	101
Oktober	99	95	120	109	102	91	77	70	100	92	94
November ...	89	86	118	113	105	91	88	81	98	90	99
December	86	84	100	116	102	108	137	131	98	101	105
Hele året	105	95	101	78	104	81	131	117	107	90	106

Slagtningerne på eksportslagterierne fordelte sig som følger (i parentes tallene for 1949): Svin 4 401 000 (2 915 000), heste 30 000 (51 000), stort kvæg 309 000 (339 000), fedekalve 188 000 (181 000), spædekcalve 490 000 (415 000), får, lam og geder 49 000 (55 000).

På de autoriserede fjerkræslagterier slagtedes i 1950 8,7 mill. kg fjerkræ ialt mod 6,9 mill. kg i 1949 og 5,8 mill. kg i 1939. Stigningen fra 1949 til 1950 faldt næsten udelukkende på høns; for ænder var der en ret betydelig tilbagegang.

De priser, landmændene i 1950 opnåede for de vigtigste husdyrprodukter, blev noget lavere end året før. Således lå mejeriernes afregningstal for smør igennem hele året 50 øre lavere pr. kg end i 1949, idet tallet for første halvdel af 1949 var 6,50 kr., i sidste halvdel af 1949 og første halvdel af 1950 var afregningstallet 6,00 kr., hvorefter det i juni nedsattes til 5,50 kr. pr. kg smør. Englandsprisen var igennem hele året 5,17 kr. pr. kg, medens de mindre partier til sekundære markeder gennemgående indbragte mellem 7 og 8 kr. pr. kg.

For baconets vedkommende var englandsprisen 4,13 kr. pr. kg; men her blev årets gennemsnitspris på flæsk til de sekundære markeder en lille smule lavere end englandsprisen. Æggene indbragte igennem hele året 1950 en væsentlig højere pris ved salg på de sekundære markeder end ved salg til Storbritannien.

Disse forhold har såvel givet anledning til offentlig debat og for de ansvarlige sælgere til alvorlige overvejelser angående handelsaftalernes fornyelse; men disse problemer skal ikke søges belyst her. Angående prisudviklingen og de produktionsøkonomiske konsekvenser, som deraf følger, må interesserede læsere henvises til professor K. Skovgaard's nytårsoversigt i *Tidsskrift for Landøkonomi*.

I nedenstående oversigt gengives de månedlige gennemsnitsnoteringer for svin, æg og slagtekvæg, henholdsvis Andelslagteriernes landsnotering, Dansk Andels-Ægeksperts notering og gennemsnitsnoteringen for unge gode slagtekøer af 2. kvalitet på Københavns kvægtorv:

Gennemsnitsnoteringer, kr. pr. kg.

	Flæsk		Æg		Slagtekvæg 1950 lev. vægt
	1950	1949	1950	1949	
Januar	3,97	4,09	2,95	3,54	1,65
Februar	3,90	4,10	2,74	3,28	1,60
Marts	3,90	4,10	2,42	2,67	1,66
April	3,90	4,10	2,50	2,64	1,71
Maj	3,90	4,10	2,50	2,64	1,75
Juni	3,86	4,10	2,58	2,82	1,77
Juli	3,80	4,10	2,78	3,34	1,67
August	3,84	4,10	2,78	3,34	1,83
September ...	3,94	4,04	3,19	3,34	1,81
Oktober	3,96	4,00	3,80	3,37	1,70
November ...	3,96	4,00	3,80	3,50	1,62
December ...	3,96	4,00	3,71	3,42	1,62
Hele året	3,91	4,07	2,98	3,15	1,70

I forbindelse med disse vigende priser på smør, flæsk og æg skal det bemærkes, at den tidligere nævnte prisstigning på fodermidler gav følgende relationer: Ved udgangen af 1950 kostede 1 kg smør 9,6 gange så meget som 1 kg bomuldsfrø-

kager mod 13,4 for året 1949 og 12,8 for 1939. På samme måde kostede 1 kg flæsk ved udgangen af 1950 7,3 gange så meget som 1 kg foderkorn, mod 9,2 i gennemsnit for 1949 og 10,1 for 1939.

Gode eksportkreaturer hjembragte ifølge handelsstatistikken 1100—1150 kr. pr. stk. som gennemsnit for 1950.

Kælvkvier og gode kælvkøer var igennem hele året stærkt efterspurgt og handledes til stigende priser. Derimod var hestepriserne faldende; således noterede De fynske Landboforeningers noteringsudvalg unge, gode handelsheste til 1400 kr. pr. stk. ved årets slutning mod 1500 kr. ved årets begyndelse. Gennemsnitsnoteringen for sådanne heste blev for hele året 1449 kr. pr. stk. mod 1665 kr. i 1949.

Landbrugets salgsvare er så altovervejende produkter fra husdyrbruget; en opgørelse foretaget af Statistisk Departement viser således, at den samlede værdi ved salg af landbrug for disse varer var 4575 mill. kr. mod en tilsvarende værdi for planteprodukter på 740 mill. kr.

Hjemmemarkedet er en væsentlig faktor; men langt den største del af landbrugets salgsvare går dog nu som tidligere til udlandet. Eksportmængderne af de vigtigste varegrupper ses af nedenstående oversigt:

Udførsel af danske husdyrprodukter.

	1950	1949	1948	1947	1935—39
Smør, mill. kg	155,8	138,3	106,1	87,1	149,1
Ost, mill. kg	39,5	30,3	12,6	13,3	8,9
Æg, mill. kg	94,5	79,8	40,4	19,9	87,3
Bacon og flæsk, mill. kg ..	180,7	105,8	41,3	57,8	185,1
Levende svin, 1000 stkr. . .	—	—	—	—	131,2
Svinefedt, mill. kg	3,3	2,5	5,2	5,9	11,4
Slagtet kvæg, 1000 stkr. . .	72,8	77,9	72,4	122,8	61,1
Levende kvæg, 1000 stkr. .	222,5	69,0	47,3	240,4	146,5
Slagteriaffald, mill. kg . . .	19,8	15,0	9,5	12,5	22,2
Slagtet fjerkræ, mill. kg ..	6,9	4,2	2,8	0,7	2,9
Heste, 1000 stkr.	27,3	29,2	39,7	50,7	12,2

Vi kan altså konstatere en ganske væsentlig stigning i eksportmængderne fra 1949 til 1950 — og at eksporten nu er fuldt på højde med førkrigsårenes.

Angivet i penge er der også en betydelig stigning i eksporten trods de nedadgående noteringer for de vigtigste varegrupper; udviklingen fremgår af efterfølgende oversigt:

Landbrugsvarernes udførselsværdi (1000 kr.).

	1950	1949	1948	1939
Heste	31 189	36 149	48 995	13 831
Levende hornkvæg	256 731	71 544	39 456	62 294
Okse- og kalvekød	39 238	43 192	31 815	17 183
Smør	863 459	890 230	712 709	371 566
Ubehandl. mælk og fløde	14 075	16 681	14 427	2
Ost	151 845	118 525	57 134	15 178
Bacon og flæsk	748 148	449 089	178 113	393 748
Svinefedt	11 532	15 039	31 039	9 096
Slakteriaffald, hoveder, tæer	26 081	15 565	7 428	11 243
Slagtet fjerkræ	35 631	24 874	16 169	5 838
Andre ikke konserverede kødvarer	5 105	9 011	12 407	886
Æg	337 495	305 558	157 618	146 235
Korn	67 637	83 906	136 387	12 020
Markfrø (græs-, kløver- og roefrø)	73 499	48 078	29 504	16 331
Kartofler	29 945	29 210	42 248	3 404
Rå huder og skind	4 662	3 668	6 740	17 985
Tarme	28 066	17 423	58 107	50 728
Sukker og andre varer .	101 479	58 772		
Ialt landbrugsv., 1000 kr.	2 825 817	2 236 514	1 580 296	1 147 568
pct. af samlet udførsel ..	61,7	62,8	57,9	72,7

Procentisk andrager udførselsværdien af landbrugsvarerne lidt mindre i 1950 end i 1949 — og en halv snes procent mindre end i 1939.

Avlsarbejdet.

Det kan siges, at avlsarbejdet burde være uafhængigt af konjunkturerne; men fakta er, at interessen også for denne side af produktionen svinger meget stærkt med rentabiliteten af de enkelte husdyrgrene. På den anden side er der heldigvis altid en sikker flok af husdyravlere med gode avlsbesætninger, som til enhver tid er rede til at fortsætte arbejdet efter de udstukne mål — selv på trods af økonomisk modgang forårsaget af konjunkturerne. Giver man op, vil man ikke have chancen,

når konjunkturerne vender; men forøvrigt tæller også andre værdier end penge. Mange hestefolk er i disse vanskelige år indstillet på dette faktum, og de er langt fra at ville kapitulere over for »traktoriseringen« og svigtende afsætningsmuligheder for heste. Og godt det samme! — Havde svineavlerne og hønseavlerne givet op under krigen, hvor vi næsten kun så tomme svine- og hønsehuse, så havde det set galt ud nu i efterkrigsårene, hvor der har været brug for de store besætningsforøgelse.

Kvæget er i denne henseende noget for sig, idet praktisk taget alle kvægholdere også er kvægavlere; her må næsten alle hundyr lægges til for senere at indgå i kobesætningen og dermed i avlen. Fællesskabet igennem kvægavlsforeningerne har her været af den allerstørste betydning, og er det da også fremdeles. Men formerne kan skifte, og her er de senere års udvikling fortsat, således at de almindelige kvægavlsforeninger nedlægges i stort tal. Ved udgangen af 1950 havde vi således i hele landet kun ca. 300 af disse foreninger, hvilket er en halvering i løbet af de sidste 3—4 år.

Til gengæld fortsættes tilslutningen til foreninger, der anvender kunstig sædooverføring — seminforeningerne. Af sådanne fandtes ved udgangen af 1950 105 foreninger med 115 000 medlemmer, 850 tyre og 780 000 tilmeldte køer. Dette vil altså sige, at halvdelen af Danmarks køer nu er tilsluttet denne avlsform. Og det må siges, at arbejdet gennemgående forløber godt; ifølge den sidst udsendte beretning blev for hele landet 52 pct. af køerne drægtige efter 1. inseminering, og 91 pct. af samtlige køer var drægtige efter færdigbehandling. Kontingentet pr. ko varierer fra 12 kr. til 40 kr.; gennemsnittet var godt 20 kr. pr. ko — en pris, som det langtfra lader sig gøre selv at holde tyr for.

Dette avlsarbejde på bred front har selvsagt forsynet hunddyrene i de ganske almindelige brugsbesætninger med gode ydelses anlæg. Og en stor del af de senere års ydelsesfremgang kan skrives på denne konto. Men svagheder har metoden selvfølgelig også, navnlig risikoen for ukontrolleret familieavl på de stærkest benyttede tyre og tyreslægter. Man må især være vagtsomme overfor tyre, der viser sig at kunne give lamme

kalve; men også andre svagheder kan på uhyggelig vis spredes gennem for stærk slægtskabsavl. I mange foreninger tiltrænges mere plan i denne »insemineringsavl«; det må ikke blive den rene tilfældighed hvilken tyr, de enkelte køer hos medlemmerne insemineres ved.

Med hensyn til ydelseskontrollen med avlstystrene er det heldigt, at man igennem de senere år ved siden af de sædvanlige afkomsundersøgelser har kunnet afkomsprøve et større antal tyre fra disse store seminforeninger. Prøveåret går fra 1. oktober; i 1949/50 var der 32 hold kvier på afkomsprøvestationerne. De fleste af holdene havde gode ydelser; ikke mindre end 20 tyres afkomshold gav over 200 kg smør i 302 dage efter 1. kælving. De to bedste hold gav henholdsvis 246 og 245 kg smør i mælk med 4,64 og 4,46 pct. fedt.

Iøvrigt er avlsarbejdet på alle områder fortsat efter de vanlige retningslinier, dyrskuer, kåringer og tilsyn er gennemført m. m.; men en omtale af alle led i dette arbejde — endsige af enkeltheder — lader sig ikke gøre inden for denne artikels rammer. Kun enkelte talmæssige oversigter kan medtages.

De kontrollerede køers gennemsnitsydelse 1949/50.

	kg mælk	pct. fedt	kg smør	Foderenheder	pct. køer under kontrol
Fyn	4141	4,27	198,4	3403	71,6
Bornholm	4029	4,25	192,1	3256	52,2
Sjælland	4034	4,14	187,2	3379	53,4
Lolland-Falster	4028	4,09	184,5	3274	56,5
Jylland	3911	4,03	176,5	3281	48,6
Hele landet 1949/50	3971	4,09	181,9	3314	52,1
» » 48/49	3703	4,07	168,8	3129	49,2
» » 47/48	3329	4,03	150,2	2909	46,8
» » 41/42	2779	4,07	126,7	2694	49,2
» » 37/38	3813	3,92	176,2	3121	46,0
» » 1908/09	3090	3,50	120,4	—	13,1

13,1 kg smør i fremgang på årsgennemsnittet for samtlige kontrollerede køer fra 1948/49 til 1949/50 er al ære værd samtidig med, at ca. 3 pct. flere køer er kommet under kontrol. Ydelsen 1949/50 er da også rekord, idet året 1937/38, som er medtaget i tabellen, viste de hidtil højeste ydelsestal i kon-

trolforeningernes historie. Kan rekorden slås i indeværende år? — I betragtning af, at oliekgernerne har været endnu dyrere, er det vel tvivlsomt; og i hvert fald vil spørgsmålet være afhængigt af endnu en god græssommer.

7226 enkeltkøer gav over 300 kg smør; højst kom en sortbroget ko hos *Ejnar Dissing*, Lødderup, Mors, med 11 220 kg mælk, 4,69 pct. fedt og 592 kg smør. — Danmarksrekorden i 365 dage efter kælvning nåedes af en rød ko hos godsejer *A. Reimann*, Stensbygaard, Sjælland, med 11 869 kg mælk, 4,57 pct. fedt og 610 kg smør. Denne ko var med i Forsøgslaboratoriets rekordfodringsforsøg, hvilket formentlig vil sige, at den sammenlignet med koen fra Mors har haft de bedste betingelser for at nå højt op med ydelsen.

Svineavlscentrene havde et godt år; der blev anerkendt 264 centre af landrace mod 256 året før. Disse havde 448 kårede orner og 1870 kårede søer. I gennemsnit af 3563 kuld var der 11,4 grise ved fødsel og 9,3 ved fravæning. Der solgtes fra centrene i årets løb 13 696 orner og søer til avl mod 12 528 året før.

Af Yorkshire-race anerkendtes som året før 4 besætninger, men de herfra til kontrolstationerne indsendte forsøgsgrise viste en væsentlig ringere slagte kvalitet end landracen. Som gennemsnit for 32 forsøgsgrise opnåede Yorkshire-racen således 10,4 points for bacontype mod 2856 landracegrises 12,6 points. Landracens gennemsnitsresultater ses af efterfølgende tabel:

Gennemsnitstal for svineforsøgene, landrace.
(Regnskabsåret går fra 1. sept. til 31. aug.).

	1949-50	1948-49	1947-48	1936-37
Antal forsøgsgrise	2 856	2 684	2 364	3 160
Udsætterprocent	2,7	3,4	4,1	4,2
F. E. pr. kg tilvækst	3,15	3,15	3,19	3,28
pct. eksportflæsk	61,0	61,1	60,7	60,2
Tykkelse i cm af:				
Rygflæsk	3,40	3,39	3,34	3,49
Bug	3,28	3,26	3,24	3,26
Kroplængde i cm	93,6	93,3	93,6	92,8

	1949-50	1948-49	1947-48	1936-37
Points (0—15) ved bedømmelse af:				
Fasthed	13,2	13,3	13,3	13,0
Bov	12,8	12,8	12,8	12,5
Rygflæskets fordeling	12,9	12,8	12,9	12,7
Bug	12,9	12,9	12,8	12,9
Skinker	12,5	12,5	12,4	12,4
Finhed	13,1	13,1	13,0	12,8
Kødfylde	12,8	12,9	12,9	12,7
Bacontype	12,6	12,6	12,6	12,5
pct. svin i klasse:				
I { letfede	83	82	81	73
{ for tynde	5	7	9	7
II mellemfede	11	10	9	16
III fede	1	1	1	4

Mod slutningen af 1950 toges de tre nybyggede svinekontrolstationer i brug til afløsning for de fem hidtidige. Her fodres grisene enkeltvis i stedet for som hidtil i hold på fire. De nye stationer byder mere ens forsøgsbetingelser, så tallene skulle herefter blive sikrere.

Også inden for fjerkræavl har arbejdet været i god gænge; på grundlag af Statens Fjerkræudvalgs landskonkurrence anerkendtes 74 hønsebesætninger som avlscentre; godt halvdelen af disse havde hvide italienere, en femtedel havde brune italienere; resten fordelte sig på de 4 almindeligste af de halvsvære racer. Samtlige konkurrerende besætninger havde som gennemsnit 229 æg pr. unghøne eller præcis det samme som året før; højeste besætningsgennemsnit af unghønerne var ikke mindre end 268 æg. Iøvrigt er ægtallet kun en af mange faktorer, som tages i betragtning, når konkurrenceresultatet i sin helhed bedømmes. Nr. 1 i den eksklusive kappestrid blev dette år hønseriejer *H. Hansen*, Progress, Nykøbing F.

De til kontrolstationen på Favrholt indsendte afkomshold af unghøner gav i gennemsnit pr. høne i 365 dage 222 æg à 58,2 g eller 12,9 kg æg mod 223 æg à 58,8 g eller 13,1 kg æg året før.

Endvidere anerkendtes 4 avlscentre for gæs, 3 for ænder og 2 for kalkuner. Også for får og kaniner anerkendes der avls-

centre på grundlag af konkurrenceresultater. Der er således inden for den organiserede husdyravl en vid arbejdsmark, hvor alle interesser gives en chance.

Danske husdyrbrugere havde grund til at være tilfredse med de igennem 1950 opnåede resultater. Der var fremgang i arbejdet stort set over hele linien — og produktionsøkonomien kunne have været værre. Det kan den muligvis blive; men lad os ikke klage i utide. Bliver indkøbt korn og andet kraftfoder fortsat ved at være så dyrt som i øjeblikket, vil det blive nødvendigt yderligere at indskrænke forbruget heraf, hvilket næppe vil kunne gøres uden produktionsnedgang. Men der er grund til stadig at sætte alle sejl til i retning af en effektiv grovfoderproduktion og grovfoderanvendelse.

Vedtagelsen af den ny lov om afleveringspligt for korn af høst 1951 har med rette virket noget forstemmende. Nu havde vi netop indstillet os på mere frit slag — og så begynder det forfra! Og det er klart, at de landmænd, som i størst omfang har fulgt den officielle parole om større grovfoderarealer og udvidet husdyrhold på denne basis, vil få særlige vanskeligheder med at tilpasse bedriften til de ændrede forhold. At mange vil føle denne situation uretfærdig er også forståeligt; men det skulle synes muligt at give dispensationer i visse oplagte tilfælde, hvor kornafleveringen ellers vil virke som en hård ekstrabeskatning.

Hvor stramt situationen kommer til at ligge, kan ingen sige i dag. Vi kender ikke høstens størrelse, vi kender heller ikke mulighederne for tilførsler af foderstoffer udefra; men det vil givet være det sikreste for den enkelte landmand at disponere forsigtigt, så han ikke en skønne dag står med en alt for stor besætning i forhold til de disponible fodermængder. Så hellere lidt færre dyr, som man er i stand til at fodre til fuld produktion; en ko kan ikke uden økonomisk tab indstilles til at gå på »halv kraft«. — Men, måtte vi undgå at få for mange erfaringer i så henseende i det kommende år.
